

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

**ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2022- ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ:6**

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

- Εθνικές γαίες
- Πολιτοφυλακή της Κρήτης
- Προσωρινόν πολίτευμα της Επιδάουρου

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν ,γράφοντας στο τετράδιο σας ,δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό** ,αν η πρόταση είναι σωστή ,ή **Λάθος** ,αν η πρόταση είναι λανθασμένη.

1. Μετά την επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου, η εγγύηση των Δυνάμεων αύξησε την πιστοληπτική ικανότητα του κράτους.
2. Στον ιδεολογικό τομέα η επικράτηση της Μεγάλης Ιδέας ευνόησε την ανάπτυξη και τη διάδοση ιδεολογιών με κοινωνικό και ταξικό περιεχόμενο.
3. Με τη συμφωνία των Μουρνιών Κυδωνίας (2 Νοεμβρίου 1905) οι Μεγάλες Δυνάμεις επέτρεψαν την ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα.
4. Βασική αρχή του Δηλιγιαννικού κόμματος ήταν η διάκριση των εξουσιών .
5. Η σύγκρουση των αντιβενιζελικών κομμάτων με τους Φιλελευθέρους τα οδήγούσε σε διαρκώς συντηρητικότερες θέσεις.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε:

- α) στην οργάνωση των ελληνικών πολιτικών κομμάτων, σε επίπεδο ηγεσίας, κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα (μονάδες 7)
- β) στους λόγους για τους οποίους δεν προέκυψαν ταξικά κόμματα στην Ελλάδα, κατά την ίδια περίοδο (μονάδες 6)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε:

- α) Στην πολιτική που ακολούθησε ο βασιλιάς Γεώργιος μετά το δημοψήφισμά της 3^{ης} Νοεμβρίου 1935. (μονάδες 5)
- β) Στις πολιτικές συνθήκες που ευνόησαν την επιβολή δικτατορίας από τον Ιωάννη Μεταξά. (μονάδες 7)

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ Β

ΘΕΜΑ Γ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να απαντήσετε στα ερωτήματα:

- α) πότε διατυπώθηκε για πρώτη φορά η «Μεγάλη Ιδέα»;
- β) σε τι διέφερε η στρατηγική του γαλλικού και του αγγλικού κόμματος στο θέμα των αλύτρωτων;
- γ) ποιες επιπτώσεις είχε η Μεγάλη Ιδέα στον πολιτικό και οικονομικό τομέα στη διάρκεια του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα;

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Κωλέττης – Μαυροκορδάτος και η Μεγάλη Ιδέα

Το 1834, όταν η αντιβασιλεία προσπαθούσε να αποφασίσει ποια θα ήταν η μόνιμη πρωτεύουσα του κράτους, ο Κωλέττης έκανε έγγραφη πρόφαση ότι το κράτος έπρεπε να αποφύγει να ορίσει επίσημη πρωτεύουσα, ως πανηγυρική υπενθύμιση ότι μόνον η Κωνσταντινούπολη μπορούσε να εξυπηρετήσει αυτό τον υψηλό σκοπό, ως ένδειξη της ελληνικής πίστης ότι επέκειτο η απόκτησή της, και ως υπόμνηση ότι ως εκείνη τη στιγμή η διεκπεραίωση των κρατικών υποθέσεων θα διατηρούσε προσωρινό χαρακτήρα. Όταν ήταν στο Παρίσι ως πρεσβευτής της Ελλάδας, δεν έχασε ευκαιρία να

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

επαναλάβει τις ελληνικές αλυτρωτικές επιδιώξεις. Το 1844, στη συζήτηση για το ζήτημα των ετεροχθόνων, πήρε το λόγο στη συντακτική συνέλευση για να εκθέσει, με έναν τρόπο που έμεινε κλασικός το νόημα της Μεγάλης Ιδέας.

«Δια την γεωγραφικήν της θέσιν η Ελλάς είναι το κέντρον της Ευρώπης· ισταμένη, και έχουσα εκ μεν δεξιών την Ανατολήν, εξ΄ αριστερών δε την Δύσιν, προώρισται ώστε δια μεν της πτώσεως αυτής να φωτίση την Δύσιν, δια δε της αναγεννήσεως την Ανατολήν. Το μεν πρώτον εξεπλήρωσαν οι προπάτορες ημών, το δε δεύτερον είναι εις ημάς ανατεθειμένον· εν τω πνεύματι του όρκου τούτου και της μεγάλης ταύτης ιδέας είδον πάντοτε τους πληρεξουσίους να συνέρχωνται δια να αποφασίσωμεν ουχί πλέον περί της τύχης της Ελλάδος, αλλά περί της Ελληνικής φυλής... η Ελλάς, διηρημένη το πάλοι καθέκαστα και εις ιδιαίτερα κράτη, έπεσε, και πεσούσα εφώτισε τον κόσμον. Οποίας άραγε ελπίδας παρέχει σήμεραν αναγεννηθείσα η Ελλάς, και ηνωμένη εις εν κράτος, εις ένα σκοπόν, και μίαν δύναμιν, εις μίαν θρησκείαν, εις το τέλος Σύνταγμα το οποίον τώρα απεργαζόμεθα... Οι εντολείς ημών περιμένουσι το Σύνταγμα να ίδωμεν. Οι δε εκτός ημών λαοί ατενίζουσι προς ημάς τα όμματα, δια να μάθωσι το περί αυτών φρόνημά μας».

Πεθαίνοντας το 1847, εξέφρασε τη λύπη του που άφηνε ανεκπλήρωτη την αποστολή του. Άφηνε να εννοηθεί ότι, αν ο βασιλιάς τον είχε καλέσει να κυβερνήσει από την αρχή, η Μεγάλη Ιδέα μπορεί να είχε πραγματοποιηθεί. Όλη τη διάρκεια της πρωθυπουργίας του (1844-47) ο Κωλέττης δεν αρνήθηκε ποτέ καμία από τις διαδόσεις που κυκλοφορούσαν ότι έκανε μεγαλεπήβολα αλυτρωτικά σχέδια, διαδόσεις που είναι από μόνες τους ενδεικτικές της αυξανόμενης φήμης του ως εκπροσώπου του ριζοσπαστικού αλυτρωτισμού. *Petrooulos, Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους...*, σ. 634

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Μαυροκορδάτος διατύπωσε τις ιδέες του σε ένα πολύ σημαντικό υπόμνημα που συνέταξε το 1848, το οποίο αποτελεί αριστοτεχνικό κατηγορητήριο κατά του ακραίου αλυτρωτισμού και πειστική παρουσίαση των μετριοπαθών θέσεων. Πρώτα διακήρυσσε την αντίθεσή τους προς τις σποραδικές συνοριακές επιθέσεις και τις μυστικές εταιρείες, που κατά τη γνώμη του τορπιλίζαν τον φαινομενικό τους στόχο. Τις θεωρούσε παράτολμες ενέργειες εγωκεντρικών ή παραπλανημένων ανθρώπων, που έπρεπε να κατασταλούν. Απαριθμούσε κατόπιν τα λάθη των προγενεστέρων ελληνικών κυβερνήσεων. ...

Το ελληνικό κράτος δεν είχε δώσει στους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας καμία απτή απόδειξη ότι η ελληνική διακυβέρνηση ήταν έστω και ελάχιστα πιο φωτισμένη από την τουρκική, ούτε είχε δείξει στην Ευρώπη ότι η ελληνική ηγεμονία θα έφερνε πολιτική σταθερότητα στην Εγγύς Ανατολή. Στο μεταξύ, η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε θεσπίσει εσωτερικές μεταρρυθμίσεις που είχαν αποκαταστήσει την τουρκική αυτοπεποίθηση και είχαν πείσει την Ευρώπη ότι η κατάρρευση δεν επέκειτο άμεσα.

Το πρόγραμμα του Μαυροκορδάτου ήταν στην πραγματικότητα πρόγραμμα εσωτερικής ανάπτυξης, εμπορίου, επικοινωνιών και παιδείας, παρόλο που παρουσιαζόταν επιδέξια ως συγκαλυμμένη προετοιμασία για πόλεμο. Δίνοντας έμφαση στην αύξηση του εμπορίου, στην ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας και στη διακίνηση της πυρίτιδας από εμπόρους, και αποφεύγοντας οποιαδήποτε αναφορά στους άτακτους οπλαρχηγούς, ενώ επέμενε στην ανάγκη ενός νέου σώματος πυροβολικού, το πρόγραμμα αυτό έμμεσα συνιστούσε τη μετάθεση της ευθύνης του αλυτρωτισμού από την παλιά στρατιωτική τάξη στην αστική, και έτσι προωθούσε έμμεσα τα οικονομικά συμφέροντα της τελευταίας ομάδας. Επιπλέον, οι γραφειοκρατικές ικανότητες τις οποίες ανέφερε ο Μαυροκορδάτος ως προϋποθέσεις για τους διοριζόμενους στην κεντρική διεύθυνση ήταν ακριβώς

ΑΡΧΗ 4ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ Γ' ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ Δ' ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ

εκείνες για τις οποίες εκτιμούσαν τον ίδιο και αρκετά μέλη του κόμματός του. Με λίγα λόγια, η πολιτική του Μαυροκορδάτου απαιτούσε την ηγεσία ικανών γραφειοκρατών και ισχυρών εμπόρων, ενώ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του αντίθετου προσανατολισμού τη διεύθυνση της υπόθεσης του αλυτρωτισμού θα την αναλάμβανε η παραδοσιακή τάξη των στρατιωτικών. *Petropulos, ό.π., σσ. 634-635*

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

«Με την φυσική επάνοδον εις τα όρια εντός των οποίων ο ελληνισμός έδρασεν από της προϊστορικής εποχής, να δημιουργήσωμεν, λέγω, μίαν μεγάλην Ελλάδα ισχυράν και πλούσιαν, ικανήν να αναπτύξη εντός των ορίων την ζωτικήν βιομηχανίαν, ικανήν ως εκ των συμφερόντων τα οποία θα εξεπροσώπει, να συνάψη συμβάσεις μετ' άλλων κρατών υπό τους αρίστους δυνατούς όρους». (Αγόρευση του Βενιζέλου στη Βουλή τον Σεπτέμβριο του 1915). Δεν οιστρηλατούσε* πλέον τους αστούς η μορφή του μαρμαρωμένου βασιλιά, τους εξεσήκωνεν η σκέψις ότι πρέπει η Ελλάς να παύση να είναι ψωροκώσταινα... (Κρίση του Θ. Βαΐδη στο έργο του «Ελ. Βενιζέλος» για τους οικονομικούς στόχους της εθνικής εξόρμησης).

Θ. Διαμαντόπουλου, «Οι πολιτικές δυνάμεις της βενιζελικής περιόδου. Ο βενιζελισμός», τόμος 1ος, τεύχος α', σελ. 152, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα 1985.

* οιστρηλατώ: μεταδίδω ενθουσιασμό

ΘΕΜΑ Δ

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των παρακάτω πηγών και συνδυάζοντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε:

- α) στα γεγονότα που επηρέασαν την πορεία των κρητικών πραγμάτων και στο περιεχόμενο του πρώτου επίσημου ψηφίσματος της ένωσης εκ μέρους της κρητικής κυβέρνησης. (Μονάδες 12)
- β) στη στάση της ελληνικής κυβέρνησης και των Μεγάλων Δυνάμεων , αναφορικά με το ζήτημα της επίσημης αναγνώρισης της ένωσης. (Μονάδες 13)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ήδη όμως οι ραγδαίες εξελίξεις στα Βαλκάνια, με το κίνημα των Νεοτούρκων, την ανακήρυξη της πλήρους ανεξαρτησίας της Βουλγαρίας και την προσάρτηση της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης στην Αυστροουγγαρία, έδιναν το έναυσμα για την de facto ανατροπή του καθεστώτος της κρητικής αυτονομίας υπό οθωμανική επικυριαρχία. Στις 23 Σεπτεμβρίου 1908 συγκροτήθηκαν πάνδημα ενωτικά συλλαλητήρια, και τις επόμενες ημέρες η Κυβέρνηση της Κρήτης και η Βουλή των Κρητών εξέδιδαν σχετικά ψηφίσματα, κηρύσσοντας «την ανεξαρτησία της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετ' αυτής αποτελέση αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον». Η ελληνική σημαία αντικατέστησε παντού εκείνη της κρητικής αυτονομίας, ενώ οι δημόσιοι υπάλληλοι ώμοσαν πίστη στο «Συνταγματικό βασιλέα των Ελλήνων», ο οποίος κλήθηκε να καταλάβει τη νήσο. Η ελληνική κυβέρνηση, αν και υπέδειξε στον Αλέξανδρο Ζαΐμη, που βρισκόταν εκείνες τις μέρες στην Αίγινα, να μην επιστρέψει στην Κρήτη, τυπικά κράτησε ουδέτερη στάση, μεταθέτοντας το ζήτημα στην κρίση των Μεγάλων Δυνάμεων, οι οποίες δήλωσαν ότι ήταν διατεθειμένες να εισηγηθούν «μετ' ευμενείας» τη συζήτηση του θέματος με την Τουρκία.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του, Λεωνίδας Καλλιβρετάκης, «Η περίοδος της αυτονομίας / Η πορεία προς την ένωση», σελ 62

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το ψήφισμα της 24^{ης} Σεπτεμβρίου

Η κυβέρνηση της Κρήτης, διερμνεύουσα το αναλλοίωτον φρόνημα του Κρητικού λαού κηρύσσει την Ανεξαρτησίαν της Κρήτης και την ένωσιν αυτής μετά της Ελλάδος, όπως μετά αποτελέσει αδιαίρετον και αδιάσπαστον Συνταγματικόν Βασίλειον. Παρακαλεί την Α.Μ. τον Βασιλέα να αναλάβη την διακυβέρνησιν της νήσου. Δηλοί ότι μέχρι τούτου θέλει συνεχίσει να κυβερνήσει την νήσο εν ονόματι της Α.Μ. του Βασιλέως των Ελλήνων, κατά τους νόμους του ελληνικού βασιλείου. Εντέλλεται εις τας Αρχάς της νήσου, όπως συμφώνως τω Ψηφίσματι τούτω, εξακολουθήσωσι ν' ασκώσι τα καθήκοντα της υπηρεσίας των. Ψήφισμα της 24ης Σεπτεμβρίου 1908, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Ενιαίου Λυκείου (Θεωρητική κατεύθυνση), «Το Κρητικό Ζήτημα», σελ 219*

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η αντίδραση των μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην επαναστατική πρωτοβουλία του κρητικού λαού

Η αντίδραση των μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στην επαναστατική πρωτοβουλία του κρητικού λαού δεν ήταν απόλυτα αρνητική. Οι τέσσερις κυβερνήσεις, μετά από ολιγοήμερες διαβουλεύσεις, έσπευδαν να τονίσουν ότι «δεν θα απείχον του να αποβλέψουν μετ' ευμενείας προς την συζήτησιν του ζητήματος τούτου μετά της Τουρκίας, εάν η τάξις διατηρηθή εν τη νήσω και εξασφαλισθή η προστασία του μουσουλμανικού πληθυσμού». Ήδη η έκρηξη του εθνικού ενθουσιασμού που είχε και πάλι καταλάβει τους Κρήτες συμβάδιζε με την αυστηρή τήρηση της τάξεως, ενώ η κυβέρνηση των Αθηνών ήλπιζε να εντάξει την επίλυση του θέματος στο πλαίσιο μιας γενικότερης ελληνοτουρκικής προσεγγίσεως. Τόσο όμως οι τολμηρές ελληνικές προσδοκίες όσο και οι καλές ευρωπαϊκές προθέσεις, δεν ήταν δυνατό να οδηγήσουν σε άμεσα θετικά αποτελέσματα, εξαιτίας της βίαιης εκδηλώσεως της τουρκικής αντιδράσεως. Οι Νεότουρκοι εθνικιστές, μετά την αναγκαστική υποχώρηση απέναντι στη Βουλγαρία (: ανακήρυξή της σε ανεξάρτητο βασίλειο) και στην Αυστροουγγαρία (: προσάρτηση της Βοσνίας – Ερζεγοβίνης), αναζητούσαν στη ματαίωση της ενωτικής λύσεως το έρεισμα μιας πρώτης διπλωματικής επιτυχίας. Οι ζωηρές λαϊκές αντιδράσεις των δρόμων, στην πρωτεύουσα και στις επαρχίες, συνδυάζονταν με τη σταθερή επίσημη επίκληση της ανάγκης για τη διατήρηση της υφιστάμενης ισορροπίας στο χώρο του Αιγαίου και της ανατολικής Μεσογείου. Πίσω από την παράταση των διαπραγματεύσεων δεν ήταν πλέον δύσκολο να διαφανεί η επιφυλακτικότητα αρχικά και η υπαναχώρηση στη συνέχεια των προστάτιδων Δυνάμεων. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο, η Τουρκία έκρινε σκόπιμο να ζητήσει και την πλήρη διευκρίνιση των ευρωπαϊκών προθέσεων. Η απαντητική διακοίνωση της 4^{ης} Ιανουαρίου ανταποκρινόταν στις τουρκικές αξιώσεις, υπογραμμίζοντας ότι δεν είχε ακόμη φθάσει η στιγμή για τον επιβαλλόμενο διακανονισμό του Κρητικού ζητήματος, με προϋπόθεση τη σύμφωνη πάντοτε γνώμη της Πύλης. Η ουσιαστική εντούτοις απεμπόληση της διαπραγματευτικής διαδικασίας με άμεσο στόχο την ένωση δεν ανέστειλε την εφαρμογή της αποφάσεως των Δυνάμεων να αποσύρουν από τη Μεγαλόνησο τα υπόλοιπα στρατεύματά τους.

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα στο τετράδιο και να μη γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.**
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 12.00 μ.μ.

**ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**